

Подальші перспективні дослідження пов'язані з детальнішим аналізом основних проблем і перспектив економічного співробітництва між Україною та Туркменістаном, а також вивченням особливостей і проблем торговельно-економічного співробітництва України з іншими країнами пострадянського простору.

Список використаної літератури

1. Двосторонні відносини між Україною та Туркменістаном на рівні глав держав [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://svit.ukrinform.ua/Turkmenistan/turkmenistan.php?menu=attitudes>.
2. Кухарська Н. О. Східний геоекономічний вектор України : розвиток зовнішньоекономічних відносин України з країнами СНД / Н. О. Кухарська // Формування ринкових відносин в Україні. – 2008. – № 6. – С. 145–152.
3. Майко В. Зовнішньополітичні та економічні пріоритети України в країнах Центральної, Південної та Південно-Східної Азії / В. Майко // Зовнішні справи. – 2011. – № 10. – С. 10–14.
4. Полаева Г. Б. Внешнеэкономические связи Туркменистана : состояние и эволюция / Г. Б. Полаева // Международная экономика. – 2009. – № 8. – С. 61–67.
5. Сирінський Р. Стан і перспективи відносин України з країнами Центральної Азії / Р. Сирінський // Зовнішні справи. – 2010. – № 5/6. – С. 40–43.
6. Торговельно-економічне співробітництво між Україною та Туркменістаном // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.mfa.gov.ua/turkmenistan/ua/40291.htm>.
7. Туркменістан готовий зміцнювати відносини з Україною [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.chudovo.org/turkmenistan-gotovij-zmicnyuvati-vidnosini-z-ukrainou/>.
8. Угода між Урядом України та Урядом Туркменістану про Спільну міжурядову комісію з економічного і культурно-гуманітарної співробітництва [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/795_063.
9. Українсько-туркменське комюніке [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://ubr.ua/uk/ukraine-and-world/power/ukransko-turkmenske-komunke-tekst-125194>.
10. Українсько-туркменські політичні відносини [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.mfa.gov.ua/turkmenistan/ua/36632.htm>.

Адреса для листування:
43021, Луцьк, вул. Винниченка, 28,
тел. 24-60-81.

Статтю подано до редколегії
15.10.2012 р.

УДК 911.3:30(438)

А. А. Вавринюк – кандидат географічних наук,
доцент кафедри країнознавства і міжнародних
відносин Волинського національного університету
імені Лесі Українки, доктор географічних наук
Державної вищої школи в Хелмі (Польща)

Analiza porównawcza bezrobocia w Polsce za lata 2010–2012

*Роботу виконано на кафедрі країнознавства
і міжнародних відносин ВНУ ім. Лесі Українки*

Wawryniuk A. A. Analiza porównawcza bezrobocia w Polsce za lata 2010–2012. Główny Urząd Statystyczny podał do publicznej wiadomości stopy bezrobocia w Polsce, w rozbiciu na regiony, województwa i powiaty. Na ich podstawie oraz w oparciu o dane z lat 2011 i 2010 dokonano analizy stóp bezrobocia oraz ich tendencji. Analiza pozwoliła na stwierdzenie znacznego spadku bezrobocia występującego w 2004 r., w porównaniu z początkiem 2012 r. Ważnym, ukazanym w tekście problemem jest bezrobocie występujące w poszczególnych powiatach danego województwa. Dla ukazania amplitudy tego zjawiska, podano najniższy i najwyższy wskaźnik występujących w tych jednostkach administracyjnych.

Ключові слова: безробіття, стапа безробіття, спадек безробіття, повіат, воєво́дство, регіон, Гłówny Urząd Statystyczny, аналіза порівнявча.

Вавринюк А. А. Порівняльний аналіз безробіття в Польщі у 2010–2012 рр. Центральний статистичний офіс оприлюднив рівень безробіття в Польщі в розрізі регіонів, воєводств і повітів. На цій основі й за даними 2011 і 2010 рр. проаналізовано рівень безробіття та його тенденції. Це дало підставу стверджувати про значне зниження рівня безробіття, що спотерігалося у 2004 р., порівняно з початком 2012 р. Важливою проблемою є безробіття, наявне в окремих повітах воєводств. Щоб показати амплітуду цього явища, подано найнижчий і найвижчий показники безробіття в адміністративних одиницях.

Ключові слова: безробіття, рівень безробіття, спад безробіття, повіт, воєводство, регіон, Центральний статистичний офіс, порівняльний аналіз.

Вавринюк А. А. Сравнительный анализ безработицы в Польше в 2010–2012 гг. Центральный статистический офис обнародовал уровень безработицы в Польше в разрезе на регионов, воеводств и уездов. На этой основе и данными за 2011 и 2010 гг. проанализированы уровень безработицы и его тенденции. Анализ позволил утверждать о значительном снижении уровня безработицы, что наблюдался в 2004 г., по сравнению с началом 2012 г. Важной проблемой является безработица, имеющаяся в отдельных районах воеводств. Чтобы показать амплитуду этого явления, поданы самые низкие и самые высокие показатели в административных единицах.

Ключевые слова: безработица, уровень безработицы, спад безработицы, уезд, воеводство, регион, Центральный статистический офис, сравнительный анализ.

Wawryniuk A. A. Comparative Analysis of Unemployment in Poland 2010–2012. Central Statistical Office informed on the unemployment rate in Poland with the regional, districts and voivodeship division. Based on the results and data from 2011 and 2012 the analysis of unemployment rates and their tendencies was prepared. The results proved that the significant decrease of unemployment rate was noticed comparing the period from 2004 and the beginning of 2012. One of the important problem that was raised in the paper is the unemployment – which occurs in some districts of a given voivodeship. So as to present an amplitude of the phenomenon the highest and lowest indicator found in these administration units was provided.

Key words: unemployment, unemployment rate, the decrease of unemployment, district, voivodeship, region, Central Statistical Office, comparative analysis.

Aktualność i problematyka badań. Problematyka bezrobocia, jej wielkości i tendencje, to jedna z najważniejszych problematyk badawczych z zakresu geografii społecznej. Biorąc pod uwagę, że podane wartości bezrobocia dotyczą najnowszych danych (do lutego 2012 r. włącznie), ich aktualność nie budzi wątpliwości. Ważnymi elementami pracy są także wielkości bezrobocia w poszczególnych województwach Polski, z wyszczególnieniem powiatów wchodzących w ich skład, gdzie bezrobocie osiąga skrajne wielkości. Publikacja może być wykorzystywana na zajęciach ze studentami jako materiał porównawczy np. z bezrobociem na Ukrainie, czy innych krajach świata. Dodatkowymi informacjami są dane odnośnie Hiszpanii (najwyższa stopa bezrobocia w Unii Europejskiej) i Austrii, gdzie bezrobocie jest najmniejsze.

Analiza ostatnich publikacji. Publikacji zwartych dotyczących badanej problematyki brak. Jedynym źródłem informacji są roczniki statystyczne Głównego Urzędu Statystycznego (dalej GUS) opublikowane w formie książkowej a także na stronie internetowej polskiego GUS i w formie raportów miesięcznych – http://www.stat.gov.pl/gus/roczniki_PLK_HTML.htm; dane upublicznione przez EUROSTAT – http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/statistics/search_database i Międzynarodowy Instytut Statystyczny – <http://www.isi-web.org/>.

Wiele portali internetowych nie mających charakteru naukowego podawało również wycinkowe dane GUS – często z komentarzami. Z prasy – najbardziej opiniotwórcza w tym zakresie była «Rzeczpospolita», gazeta, która drukuje wkładkę ekonomiczną oznaczona kolorem zielonym (łososiowatym). Z innych tytułów prasy na uwagę w tym zakresie zasługują: «Puls Biznesu», «Dziennik Gazeta Prawna» i «Gazeta Wyborcza».

Przedmiot i cel zadania naukowego. Przedmiotem badań było syntetyczne opracowanie problematyki związanej z bezrobociem w Polsce na tle porównawczym odnośnie lat, a także jego wielkości w poszczególnych regionach.

Wykład tekstu. Główny Urząd Statystyczny w Polsce opublikował dane dotyczące bezrobocia za miesiąc luty 2012 r. Dane są o tyle interesujące, że oprócz liczb ukazujący % bezrobocia w poszczególnych województwach, podane zostały również powiaty, tych województw o najniższej i najwyższej stopie bezrobocia.

Z danych wynika, że w omawianym miesiącu średnia stopa bezrobocia w całym kraju wynosi 13,5 % i waha się ono w zależności od regionu od 10,1 % do 21,3 % [3].

Należy zauważyć, że w tym samym okresie bezrobocie w strefie euro jest najwyższe od początku jej powstania, czyli od stycznia 1999 r., kiedy to krajowe banki centralne 11 państw członkowskich UE

przekazały Europejskiemu Bankowi Centralnemu kompetencje w dziedzinie polityki pieniężnej. Tak wynika z danych za luty przedstawionych przez Eurostat. Po uwzględnieniu czynników sezonowych stopa bezrobocia wyniosła 10,8 proc., wobec 10,7 proc. w styczniu.

Natomiast stopa bezrobocia dla całej Unii jest nieco niższa. Według cytowanego źródła wyniosła ona w lutym 2012 r. – 10,2 %. Najwyższa była w Hiszpanii (23,6 %), a najniższa w Austrii (4,2 %) [1].

W Polsce stopa bezrobocia w lutym wyniosła wg Eurostatu 10,2 proc. wobec 10,1 proc. w styczniu. Według metodologii GUS bezrobocie w Polsce kształtuje się na poziomie 13,5 proc. [16].

Z danych z poprzednich lat wynikało, że najgorsza sytuacja na rynku pracy dotyczyła tzw. «ściany wschodniej» – przylegającej do Ukrainy, Białorusi i Litwy to jest województwach: podkarpackim, lubelskim i podlaskim.

Aktualne dane są dla tych województw optymistyczne. Z grupy najbardziej zagrożonych bezrobociem wszystkie awansowały, a województwo lubelskie ze wskaźnikiem 14,4 % znalazło się na 8 miejscu w Polsce. Dużym zaskoczeniem jest także wysoka pozycja województwa podlaskiego – 15,0 %, które to województwo wraz z Lubelszczyzną, w momencie akcesji Polski do Unii Europejskiej w 2004 r. były uznawane za najbiedniejsze regiony Zjednoczonej Europy.

Porównując bezrobocie w Polsce w analogicznych okresach lat: 2010 i 2011 należy stwierdzić, że ogólne dane mówią o jego wzroście. W I kwartale 2010 r. wynosiło ono 13,0 %, a w 2011 r. 13,3 % [3, 13]. Jeżeli do tego dodamy współczynnik bezrobocia za dwa miesiące 2012 r. wynoszący 13,5 %, można stwierdzić, że Polsce bezrobocie ma tendencję zwyżkową.

Dane przedstawione w tabeli pokazują, że we wszystkich trzech województwach nadgranicznych występuje stała tendencja wzrostu bezrobocia, ale w znacznie mniejszej skali niż w województwach znajdujących się na dole tych statystyk, przy czym w skali rok 2010 – luty 2012, bezrobocie najmniej wzrosło w województwie Podkarpackim – o 1,7 %, a najwięcej – w województwie Podlaskim – o 2,7 % (tab. 1).

Tabela 1

Stopa bezrobocia w województwach nadgranicznych Wschodniej Polski*

Województwo	Bezrobocie za okres, %					Powiaty o stopie bezrobocia w lutym 2012, %	
	2010	Styczeń 2011	Luty 2011	Styczeń 2012	Luty 2012	najniższej	najwyższej
Lubelskie	11,9	13,3	13,9	14,1	14,4	Biłgorajski – 9,3	Włodawski – 23,8
Podkarpackie	14,8	16,0	16,3	16,3	16,5	Miasto Krosno – 7,7	Niżański – 25,0
Podlaskie	12,3	14,8	14,9	14,9	15,0	Wysoko-mazowiecki – 9,3	Grajewski – 23,7

* Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego: *Bezrobocie rejestrowane I–III kwartał 2011 r.* – Warszawa, 2011. – S. 85–81.

Do tej grupy województw należy również zaliczyć województwa: Pomorskie – 13,4 %, w którym najniższe bezrobocie występuje w Sopocie – 4,4 %, a najwyższe w powiatach: Nowodorskim – 29,7 %, Sztumskim – 26,8 % oraz Malborskim – 25,5 %; Świętokrzyskie – 16,3 %: największe bezrobocie dotyka mieszkańców powiatów: Skarżyskiego – 26,6 % oraz Koneckiego – 23,6 %, a najniższe występuje w powiecie Buskim – 9,5 %; oraz w województwie Lubuskim – 16,6 %, w który miasto Zielona Góra odnotowało bezrobocie w wysokości 8,7 % – i był to najniższy wskaźnik w tym regionie, natomiast najwyższy procent pozostających bez pracy występował w powiecie Żagańskim – 26,5 % [3].

Tabela 2

Wskaźniki regionów o najniższym bezrobociu*

Województwo	Bezrobocie za okres, %					Powiaty o stopie bezrobocia w lutym 2012, %	
	2010	styczeń 2011	luty 2011	styczeń 2012	luty 2012	najniższej	najwyższej
Wielkopolskie	9,2	9,9	10,2	9,8	10,1	Poznań – 4,1	Wągrowiecki – 21,0
Mazowieckie	9,7	9,6	9,8	10,4	10,6	Warszawa – 4,0	Szydłowiecki – 38,2
Śląskie	10,0	10,1	10,4	10,8	11,2	Katowice – 4,8	Myszkowski – 20,5
Małopolskie	10,4	10,5	10,8	11,2	11,4	Kraków – 5,4	Dąbrowski – 20,7

* Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego: *Bezrobocie rejestrowane I–III kwartał 2011 r.* – Warszawa, 2011. – S. 85–81.

Pewnym zaskoczeniem dla zajmujących się diagnozowaniem bezrobocia i jego prognozowaniem na najbliższy i dalszy okres, jest dopiero drugie miejsc w grupie województw o najmniejszym bezrobociu, województwa Mazowieckiego z Warszawą (10,6 %) – w samej Warszawie bezrobocie wynosi 4 %. Wyprzedził je region Wielkopolski z Poznaniem (10,1 %) – w samym Poznaniu bezrobocie wynosi 4,1 % (tab. 2).

Zaskoczenie jest tym większe, że stolica była od zawsze tym miastem, w którym bez większego problemu można było znaleźć pracę. Tak jest i aktualnie. Statystykę zaniżają powiaty i inne miejscowości tego regionu. W grupie województw o najmniejszym bezrobociu są jeszcze województwa: Śląskie (11,2 %) oraz Małopolskie (11,4 %) [15, 38–39].

Tabela 3

Województwa o najwyższym wskaźniku bezrobocia*

Województwo	Bezrobocie za okres, %					Powiaty o stopie bezrobocia w lutym 2012, %	
	2010	styczeń 2011	luty 2011	styczeń 2012	luty 2012	najniższej	najwyższej
Kujawski-Pomorskie	17,0	17,0	17,8	17,7	18,9	Bydgoszcz – 8,5	Lipnowski – 29,1 Grudziądzki – 28,7
Zachodnio-Pomorskie	18,5	18,8	19,0	18,5	18,8	Szczecin – 10,7	Łobeski – 30,7 Białogrodzki 29,6
Warmiński-Mazurskie	21,1	21,1	21,6	21,1	21,3	Olsztyn – 8,0	Piski – 32,9 Braniewski – 32,3 Bartoszycki – 30,4 Kętrzyński – 30,4

* Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego Polski za lata 2010–2012 (do lutego włącznie).

Przedstawione dane o województwach posiadających najniższe bezrobocie w Polsce, jednocześnie informują, że na ich terenie występuje duży odsetek osób w wieku produkcyjnym, którzy pozostają bez pracy (tab. 3). Przykładowo w województwie Wielkopolskim, w powiecie Wągrowskim, co piąta osoba mogąca podjąć pracę zawodową posiadała status bezrobotnego. Na podobnym poziomie było najniższe bezrobocie w województwach Śląskim i Małopolskim. Natomiast najgorzej przedstawiała się sytuacja w powiecie Sydłowieckim (województwo Mazowieckie), gdzie bez pracy pozostawało 38,2 % osób w wieku produkcyjnym.

Tabela 4

Powyższy wniosek potwierdzają również dane odnośnie bezrobocia w latach 2003–2011*

Terytorium	Lata									
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	
Polska	20,0	19,1	17,6	14,9	11,4	9,5	11,9	12,3	12,6	
Województwa	x	x	x	x	x	x	x	x	x	
Dolnośląskie	23,9	22,3	20,5	16,8	11,8	10,2	12,5	13,1	13,2	
Kujawsko-Pomorskie	24,7	23,5	22,3	19,3	15,2	13,4	15,8	17,0	16,9	
Lubelskie	18,8	17,8	17,0	15,5	13,0	11,3	12,8	13,1	13,6	
Lubuskie	27,6	25,8	23,8	19,3	14,2	12,4	15,9	15,5	15,8	
Łódzkie	20,8	19,6	17,9	14,8	11,5	9,2	11,6	12,2	12,7	
Małopolskie	16,2	15,0	13,8	11,4	8,8	7,6	9,7	10,4	10,7	
Mazowieckie	15,1	15,0	13,8	11,9	9,2	7,3	9,0	9,7	9,8	
Opolskie	21,4	19,9	18,6	16,3	12,0	9,9	12,6	13,6	13,2	
Podkarpackie	20,3	19,1	18,4	16,5	14,4	13,1	15,5	15,4	15,9	
Podlaskie	17,0	15,9	15,5	13,3	10,7	9,8	12,6	13,8	13,3	
Pomorskie	22,6	21,3	19,3	15,5	10,9	8,4	12,0	12,3	12,8	
Śląskie	17,4	16,8	15,4	12,8	9,3	6,9	9,2	10,0	10,4	
Świętokrzyskie	22,0	21,9	20,6	17,8	15,1	13,9	14,7	15,2	15,0	
Warmińsko-Mazurskie	30,6	29,2	27,5	23,7	19,0	16,8	20,2	20,0	20,5	
Wielkopolskie	17,3	16,2	14,6	11,8	8,0	6,4	9,1	9,2	9,4	
Zachodniopomorskie	28,2	27,4	25,6	21,7	16,6	13,4	16,5	17,8	17,8	

* Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego za lata 2003–2011 [2; 5–12; 14].

Dużym zaskoczeniem jest przedostanie miejsce województwa Zachodniopomorskiego w Polsce, biorąc pod uwagę najwyższy wskaźnik bezrobocia utrzymujący się od kilku lat na poziomie około 19 %.

Z naszego rozeznania wynika, iż powodem takiego wskaźnika jest między innymi likwidacja wielu zakładów pracy, w tym zaprzestanie produkcji przez stocznie.

Inny z powodów to fakt, że po wstąpieniu Polski do Unii Europejskiej większość środków akcesyjnych kierowana była do województw zaniedbanych gospodarczo, a do tych nie zaliczały się praktycznie wszystkie regiony graniczące z Republiką Federalną Niemiec.

Analiza danych dostarcza informacji, że w latach 2003–2008 w Polsce obserwowaliśmy stałą tendencję spadkową bezrobocia rejestrowanego (tab. 4). Jak podaje Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej w 2003 r. bez pracy było 3 175 700 osób [13]. To samo źródło wskazuje na fakt, iż najwyższą dynamikę spadku bezrobocia zanotowano w 2007 r. Z cytowanego raportu wynika również, że w 2008 r. w urzędach pracy zarejestrowanych było 1 473 800 bezrobotnych, ale już w rok później nastąpił znaczący wzrost ilości bezrobotnych, który na koniec 2009 r. wyniósł 1 892 700 osób, a w 2010 – 1 954 700 bezrobotnych. Natomiast w końcu marca 2011 r. liczba pozostających bez pracy wynosiła 2 133 900 osób.

Wnioski i perspektywy następnych badań. Bezrobocie, a w szczególności jego trendy są bardzo istotne między innymi w prognozowaniu wzrostu lub spadku Produktu Krajowego Brutto, poziomu zatrudnienia w określonej perspektywie czasowej, a także, co ze względów społecznych jest sprawą fundamentalną, ze względu na jego wpływ na poziom stopy życiowej społeczeństwa. Z uwagi na fakt, iż tego typu materiały podawane są przez polski Główny Urząd Statystyczny tylko z miesięcznym opóźnieniem, mogą być one praktycznie na bieżąco publikowane, porównywane, analizowane i podawane jako prognozy w tym zakresie.

Bibliografia

1. EBC, ESBC i Eurosystem [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ecb.int/ecb/orga/escb/html/index.pl.html>, data pobrania (3.IV.2012).
2. Główny Urząd Statystyczny. Bezrobocie rejestrowane I–III kwartał 2011 r. – Warszawa, 2011. – 129 s.
3. Główny Urząd Statystyczny. Bezrobotni oraz stopa bezrobocia wg województw, podregionów i powiatów (Stan na koniec lutego 2012 r.). [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.stat.gov.pl/gus/5840_1487_PLK_HTML.htm, data pobrania (3.IV.2012).
4. Główny Urząd Statystyczny, dane w grafice [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://forsal.pl/grafika/517542,69824,czarne_dziury_polskiego_bezrobocia_zobacz_ranking.html, data pobrania (7.IV.2012). Dane dotyczą kwietnia 2011 r.
5. Mały rocznik statystyczny Polski. – Warszawa, 2004. – 652 s.
6. Mały rocznik statystyczny Polski. – Warszawa, 2005. – 679 s.
7. Mały rocznik statystyczny Polski. – Warszawa, 2006. – 687 s.
8. Mały rocznik statystyczny Polski. – Warszawa, 2007. – 681 s.
9. Mały rocznik statystyczny Polski. – Warszawa, 2008. – 712 s.
10. Mały rocznik statystyczny Polski. – Warszawa, 2009. – 684 s.
11. Mały rocznik statystyczny Polski. – Warszawa, 2010. – 723 s.
12. Mały rocznik statystyczny Polski. – Warszawa, 2011. – 505 s.
13. Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Departament Rynku Pracy, Bezrobocie rejestrowane w Polsce. – Warszawa, 2011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.mpips.gov.pl, data pobrania (6.IV.2012).
14. Polska w liczbach. Mały rocznik statystyczny Polska 2010. – Warszawa, 2010. – 38 s.
15. Rocznik statystyczny województw. – Warszawa, 2012. – 649 s.
16. Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, Dz. U. z 2004 r. Nr 99, poz. 1001 z późniejszymi zmianami.

Адреса для листування:
електр. адреса: anwaw@wp.pl.

Статтю подано до редколегії
17.04.2012 р.